

Judaismus

Mgr. Tereza Kvasničková

Výzkum a práce historika

- Historici studují, interpretují a sdílejí minulost. Prostřednictvím výzkumu a analýzy historických dokumentů, zdrojů a artefaktů se historici dozvídají nové věci o lidské historii a představují je veřejnosti prostřednictvím psaní nebo výstav.
- Výzkum - Výzkum je systematický proces, jehož cílem je získání nových poznatků.
- Výzkum má následující části:
- Hypotéza – výzkumný záměr
- Shromažďování údajů (dat) - Shromažďujeme dosavadní znalosti + Shromáždění relevantních pramenů a jejich kritika.
- Účelem je ověřit (verifikovat) nebo vyvrátit (falzifikovat) hypotézu.
- Vypracování práce.
- Sdílení svých historických znalostí s veřejností.
- Vede ke zvyšování nových znalostí. Humanitní vědy nám pomáhají porozumět sobě i ostatním.
- Jaké dovednosti získám studiem historie? Studium historie nejen pomáhá zlepšit vaše znalosti o minulosti, ale také vám pomůže získat schopnosti, které jsou neocenitelné v mnoha zaměstnáních: schopnost pedagogicko a vědecko-výzkumné praxe, schopnosti publikační, schopnost samostatné, zodpovědné, pečlivé práce, komunikační, tvůrčí a organizační schopnosti, argumentace, řešení problémů

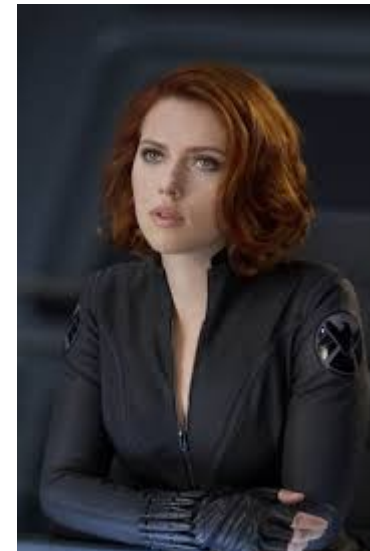
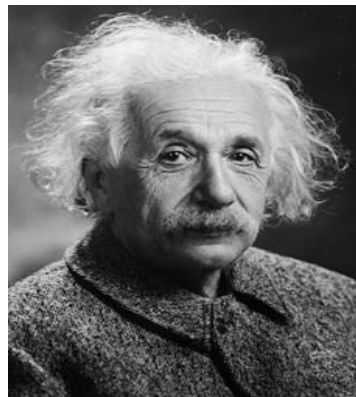
Antisemitismus ve starověku

- „Kdy se objevily první projevy antisemitismu **není jasné** a zůstává to předmětem vědeckých debat. Např. profesor **Peter Schafer** ze Svobodné univerzity v Berlíně uvádí, že antisemitismus poprvé rozšířili „Řekové přebírající staroegyptské předsudky“. Na základě protižidovských spisů egyptského kněze **Manéthóna**, Schafer naznačuje, že antisemitismus se mohl objevit už v „samotném Egyptě“.“
- Peter Schafer. Judeophobia, Harvard University Press, 1997, str. 208.
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Antisemitismus#Prvotn%C3%AD_antisemitismus

Názvy

1. The Causes of the Jewish War According To Josephus
2. The Logos according to Philo of Alexandria
3. The Ideology of the Letter of Aristeas
4. Genesis and Exodus as Two Formerly Independent Traditions of Origins for Ancient Israel
5. The Book of Jubilees Its Character and Its Significance
6. The Son of Man–Enoch in the Similitudes of the Ethiopic Book of Enoch
7. The Religious Ideas of the First Book of Maccabees
8. The Festival of Hanukkah in 2 Maccabees: Its Meaning and Function
9. Attitudes to Judaism in the Greco-Roman Period
10. Roman Policy towards the Jews: Expulsions from the City of Rome during the First Century C.E.
11. The Legislation of Hadrian and Antoninus Pius against Circumcision
12. Was There Judeophobia in Classical Antiquity?
13. For Fear of the Jews": Origins of Anti-Judaism in Early Christianity
14. Early Christian Attitudes toward Judaism and the Jews
15. The Jews in the Works of the Church Fathers
16. The Jews and Roman Law

Židé

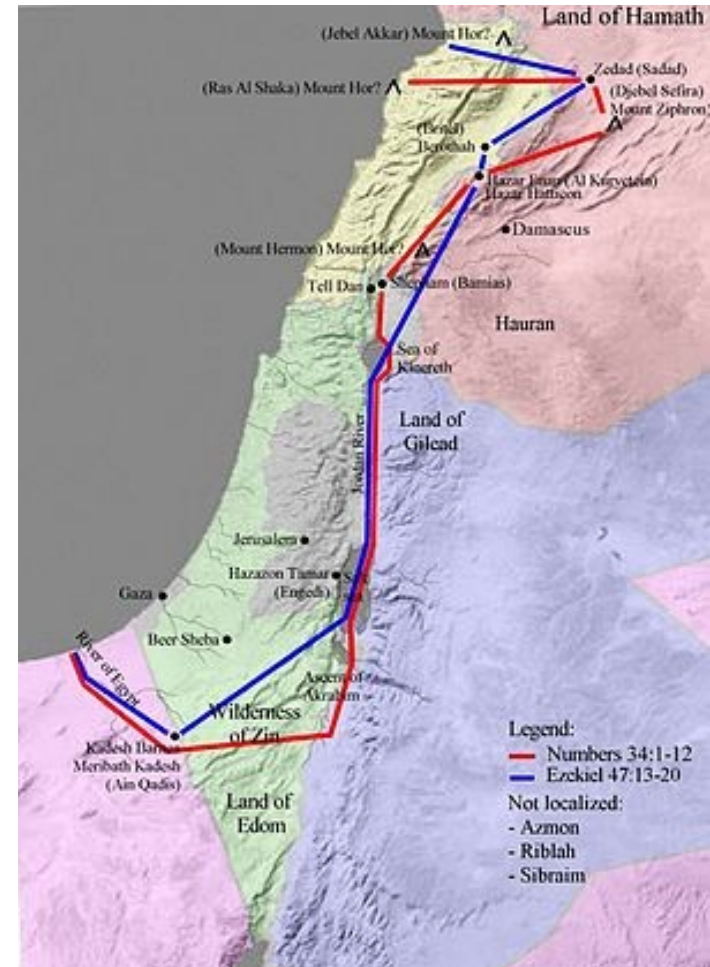
Dějiny judaismu

- Kanaánci - od počátku 3. tisíciletí př. n. l. sídlí v Kanaánu
- Starověcí Izraelité (asi 1200 - 586 př. n. l.)
- Babylónské zajetí (asi 587 - 538 př. n. l.)
- Postexilové období (538 - 332 př. n. l.)
- Helénistické období (kolem 332 - 110 př. n. l.)
- Hasmonejské království (110 - 63 př. n. l.)
- Římská (až Byzantská) vláda v zemi Izrael (63 př. n. l. - 6. st. n. l.)

Samaritáni a ortodoxní židé

dnešní Izrael a země zaslíbená

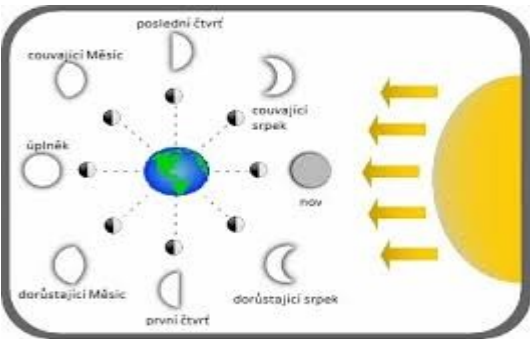

Moderní hebrejšтина

- kəṭabti psal jsem
- kəṭabtā tys psal
- kəṭab on psal
- kattāb zpravodaj (m)
- kattebet zpravodajka (f)
- kattābā článěk)
- miḳṭāb poštovní dopis (plural miḳṭābīm)
- miḳṭābā psací stůl (plural miḳṭābōṭ)
- kəṭōbet adresa (plural kəṭōbōṭ)
- kəṭāb rukopis
- kəṭūb psaná (kəṭūbā)
- hiḳṭīb diktoval (f hiḳṭībā)
- hiṭkattēb odpovídal (f hiṭkattəbā)
- niḳṭab to byl napsán
- niḳṭəbā ta byla napsána
- kəṭīb pravopis (m)
- takṭīb preskript" (m)
- məḳuttāb adresát " (məḳuttebet f)
- kəṭubbā ketubah (židovská manželská smlouva)" (f)

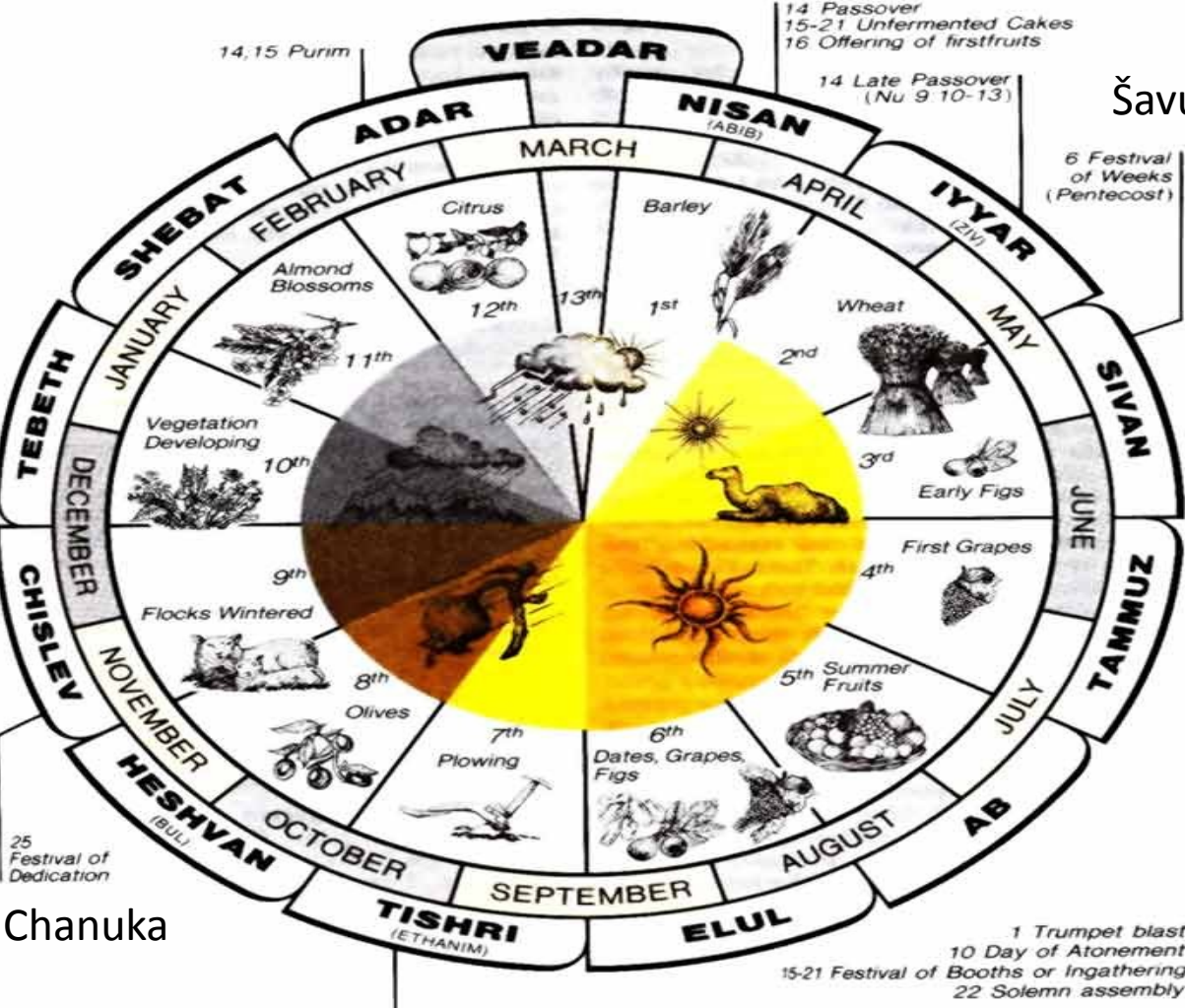
Číselná hodnota písmen hebrejské abecedy			
Hebrejské písmeno	Název písmene	Odpovídající písmena v české abecedě	Číselná hodnota
א	Aleph	A	1
ב	Beth	B	2
ג	Ghimel	G	3
ד	Daleth	D	4
ה	He	E	5
ו	Vau	V, W (O, U)	6
ז	Zain	Z	7
ח	Chet	H	8
ט	Thet	T	9
י	Iod	I	10
כ	Caph	Ch	20
ל	Lamed	L	30
מ	Mem	M	40
נ	Noun	N	50
ס	Samech	S	60
פ	Hain	Gh	70
צ	Phe	Ph	80
ק	Tsade	Ts	90
ר	Coph	K	100
ש	Resch	R	200
י	Shin	Sh	300
ת	Thau	Th	400

Kalendář

Pesach
Nekvašené chleby

- lunisolární kalendář
- dvanáct měsíců, každý s 29 nebo 30 dny, dny kromě šabatu nemají jména, číslují se
- Židovský rok má podle slunečního kalendáře 354 dní, 8 hodin, 48 minut a 45 sekund.
- Přestupný rok se přidává sedmkrát v průběhu devatenácti let, každé dva nebo tři roky, přidává se třináctý měsíc Veadar, aby se to srovnalo se solárním
- Roky se počítají od tradičního data stvoření světa (AM - anno mundi). 7. říjen 3761 př. o. l.
- Začátek - nisan x tišri (vliv Babylonie)

Chanuka

Šavuot

Den troubení
Jom kipur (den smíření)
Svátek stánků či sklizně
Šmini aceret

Šabat

- Ex 20:8-11 „Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočínutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.“
- Ex 31:15 „Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne bude slavnost odpočínutí, Hospodinův svatý den odpočinku. Každý, kdo by dělal nějakou práci v den odpočinku, musí zemřít.“
- „Požehnaný Svatý, řekl Mojžíšovi: Mám dobrý dar ve svém domě pokladů a jeho jméno je Šabat, a snažím se ho dát Izraeli. Jdi je o tom informovat.“ Šab 10b
- „Mišna vyjmenovává ty, kteří vykonávají primární kategorie práce zakázané na šabat, kterých je čtyřicet bez jedné...“ Šab. 7, 2
- „Rabín Yosei bar Yehuda říká: Dva andělé doprovázejí člověka na šabatový večer ze synagogy do jeho domova, jeden dobrý anděl a jeden zlý anděl. A když dorazí do svého domu a najde hořící lampu a prostřený stůl a ustlané postele, dobrý anděl říká: Tvá vinna je odňata a tvůj hřích je usmířen. A zlý anděl odpovídá proti své vůli: Amen. A pokud domov toho člověka není připraven na šabat tímto způsobem, zlý anděl říká: Tak tomu budiž i o příštím šabatu, a dobrý anděl odpovídá proti jeho vůli: Amen.“ Šab. 119b
- „Rabíni odvodili ze slov „a ctíte to“, že vaše šaty na šabat by neměly být jako vaše šaty během týdne.“ Šab. 113a

Pesach

- Pesach je významným židovským svátkem, který se koná na jaře 15. dne hebrejského měsíce nisanu. Jeden z biblicky ustanovených tří poutních slavností. Předpokládá se, že velikonoční rituál nesouvisí s Exodem. Rituál mazání krve zabitých ovcí na dveře měl zajistit, ochranu domu před demony. (apotropaion). Apotropaický obřad byl pravděpodobně sloučen s kanaánským zemědělským svátkem jara, který byl obřadem nekvašeného chleba spojeného s **ječmenem**. Jak motiv Exodu rostl, původní funkce a symbolika těchto dvojitých původů byla ztracena. Četba Písně písní

- **Ex 12:1-20** „Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi v egyptské zemi: "Tento měsíc bude pro vás začátkem měsíců. **Bude pro vás prvním měsícem v roce.** Vyhlaste celé izraelské pospolitosti: Desátého dne tohoto měsíce si každý vezmete beránka podle svých rodů, **beránka na rodinu.** Kdyby byla rodina malá a na beránka by nestačila, přibere si každý souseda, který bydlí nejbliže jeho rodiny, aby doplnil počet osob. Podle toho, kolik kdo sní, stanovíte počet na beránka. Budete mít **beránka bez vady, ročního samce. Vezmete jej z ovcí nebo z koz.** **Budete jej opatrovat až do čtrnáctého dne tohoto měsíce. Navečer bude celé shromáždění izraelské pospolitosti beránky zabíjet. Pak vezmou trochu krve a potrou jí obě veřeje i nadpraží u domů, v nichž jej budou jíst.** Tu noc budou jíst maso upečené na ohni a **k němu budou jíst nekvašené chleby s hořkými bylinami.** Nebudete z něho jíst nic syrového ani vařeného ve vodě, nýbrž jen upečené na ohni s hlavou i s nohama a vnitřnostmi. **Nic z něho nenecháte do rána.** Co z něho zůstane do rána, spálíte ohněm. Budete jej jíst takto: Budete mít přepásaná bedra, opánky na nohou a hůl v ruce. **Sníte jej ve chvatu.** To bude Hospodinův hod beránka. **Tu noc projdu egyptskou zemí a všechno prvorozené v egyptské zemi pobiji, od lidí až po dobytek.** Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy. Já jsem Hospodin. **Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pominu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi.** Ten den vám bude dnem pamětním, budete jej slavit jako slavnost Hospodinovu. Budete jej slavit po všechna svá pokolení. To je provždy platné nařízení. **Po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Hned prvního dne odstraníte ze svých domů kvas.** Každý, kdo by od prvního do sedmého dne jedl něco kvašeného, bude z Izraele vyobcován. Prvního dne budete mít bohoslužebné shromáždění. I sedmého dne budete mít bohoslužebné shromáždění. V těch dnech se nebude konat žádné dílo. Smíte si připravit jen to, co každý potřebuje k jídlu. Budete dbát na ustanovení o nekvašených chlebech, neboť právě toho dne jsem vyvedl vaše oddíly z egyptské země. Na tento den budete bedlivě dbát. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení. **Od večera čtrnáctého dne prvního měsíce budete jíst nekvašené chleby až do večera jedenadvacátého dne téhož měsíce .Po sedm dní se nenajde ve vašich domech kvas.** Každý, kdo by jedl něco kvašeného, bude vyobcován z pospolitosti Izraele, i host a domorodec. Nebudete jíst nic kvašeného. Ve všech svých obydlích budete jíst nekvašené chleby.“

- Ex 23:15 „Budeš zachovávat slavnost nekvašených chlebů. **Po sedm dní budeš jíst nekvašené chleby,** jak jsem ti přikázal, a **to v určený čas měsíce ábíbu** (to je měsíce klasů), **neboť tehdy jsi vyšel z Egypta. Nikdo se neukáže před mou tváří s prázdnou.** Ex 34:18 Budeš dbát na slavnost nekvašených chlebů. **Sedm dní budeš jíst nekvašené chleby,** jak jsem ti přikázal, ve stanovený čas v měsíci ábíbu; neboť v měsíci ábíbu jsi vyšel z Egypta. Ex 12:29 **Když nastala půlnoc, pobil Hospodin v egyptské zemi všechno prvorozené,** od prvorozeného syna faraónova, který seděl na jeho trůnu, až po prvorozeného syna zajatce v žalářní kobce, i všechno prvorozené z dobytka.“ **Půst prvorozených**

- https://www.youtube.com/watch?v=LzsuL9U1a_k

Pesach

Židovský „Svátek nekvašených chlebů“. Je svátkem slavnostního probouzení půdy a osvobození židovského národa ze zajetí.

Seder

Slavnostní večeře pro první noc svátku, která by měla obsahovat:

Maces

placka z mouky a vody. Doba od zadělání těsta k jeho upečení nesmí přesáhnout 18 minut, je tak zabráněno kvašení.

Chamec

cokoliv z obilnin co přišlo do stuku s vodou alespoň na 18 minut a začalo tak kvasit.

Čtyři poháry vína

symbolizují 4 výrazy pro osvobození:
- „Vyvedu vás ven ...“
- „Osvobodím vás ...“
- „Zachráním vás ...“
- „Přijmu vás za lid svůj ...“

Bejca

vejce uvařené natvrdo, symbol nového života a též Izraele

Karpas

zelenina

Maror

hořká zelenina připomínající hořkost otroctví

Zro'a

opečená kost jako připomínka obětního beránka

Charoset

směs strouhaných jablek, oříšku aj. připomínající materiál cihel, které museli zotročení Izraelité dělat pro faraona

Dar Tóry

kreplach

Šavuot (Letnice)

Četba Rút

Symbol sklizně

Den prvních

- V Tóře má festival několik jmen, na jedné straně „festival týdne“ (2 Mos 34,22 a 5 Mos 16,10), na druhé straně „festival sklizně“ (2 Mos 23,16), a na třetí straně „Den prvních plodů“ (4. Mos 28.26). Šavuot je židovský festival týdnů, který se slaví 50 dní, tj. Sedm týdnů (49 dní) plus jeden den (50 dní) po Pesachu.
- Ex 34:23 „**Tříkrát v roce se každý z vás, kdo je mužského pohlaví, ukáže před Pánem Hospodinem, Bohem Izraele.**“
- „Takto si Židé připomínají dar Tóry na hoře Sinaj.“ (Ex. 19:1)
- Ex 34:22 „Budeš slavit **slavnost týdnů, prvních snopků pšeničné žně**, a slavnost sklizně na přelomu roku.“
- Ex 23:16 „Budeš zachovávat též **slavnost žně, prvních snopků z výtěžku toho, co jsi zasel na poli**, a slavnost sklizně plodin na konci roku, kdy sklízíš z pole výsledek své práce.“
- Lv 23:15-17 „Potom si odpočítáte ode dne po dni odpočinku, ode dne, kdy jste přinesli snopek k oběti podáváníí, **plných sedm týdnů**. Ke dni po sedmém dni odpočinku napočítáte **padesát dní** a pak přinesete Hospodinu novou přídatnou obět. **Přinesete ze svých sídlišť chléb k oběti podáváníí; budou to dva chleby ze dvou desetin éfy bílé mouky**, budou upečeny kvašené, jakožto prvotiny Hospodinu.“
- Dt 16:10 „Pak budeš slavit Hospodinu, svému Bohu, **slavnost týdnů**. Dáš dobrovolně podle své možnosti z toho, v čem ti Hospodin, tvůj Bůh, požehná.“
- Dt 26:10 „Nyní tedy, hle, přinesl jsem prvotiny z plodů role, kterou jsi mi dal, Hospodine.“ A postavíš koš před Hospodina, svého Boha, a pokloníš se před Hospodinem, svým Bohem.“
- Dt 16:16 „**Každý z vás, kdo je mužského pohlaví, se ukáže třikrát v roce před tváří Hospodina, tvého Boha, na místě, které on vyvolí: při slavnosti nekvašených chlebů, při slavnosti týdnů a při slavnosti stánků. A neukáže se před Hospodinovou tváří s prázdnou.**“
- Byl to také první den, kdy jednotlivci mohli přinést Bikkurim (první ovoce) do Chrámu v (Mišna Bikkurim 1:3). Sedm druhů, pro které je krajina Izraele chválena:
- Dt 8:8 „do země, kde roste pšenice i ječmen, vinná réva, fíkoví a granátová jablka, do země olivového oleje a medu,“
- „Mudrci učili: Šestého dne měsíce Sivan bylo židovskému lidu dáno Desatero přikázání. Rabín Yosei říká: Sedmý den v měsíci. Rava řekl: Všichni souhlasí s tím, že Židé přišli do Sinajské pouště na Novém Měsíci, jak se zde píše... A podobně všichni souhlasí s tím, že Tóra byla dána židovskému lidu na šabat, jak je zde napsáno v Desateru...“ Shabbat 86b-87a
- <https://www.youtube.com/watch?v=XEcwkaIjpmk>
- Shabbat 88b

Sukot

suka

- Sukot běžně nazývaný Svátek stánků nebo v některých překladech Svátek přístřešků je biblický židovský svátek slavený **15. den sedmého měsíce, Tishrei** (od konce září do konce října). Během existence jeruzalémského chrámu to byl jeden ze tří poutních festivalů na který bylo Izraelitům přikázáno vykonat pouť do chrámu.
- Sukot sdílí podobnosti se staršími **kanaanskými** novoročními / dožínkovými slavnostmi, které zahrnovaly sedmidenní oslavu s oběťmi. Nejstarší zmínky v Bibli (2Mo 23:16 a 2M 34:22) se o Sukkotu nezmiňují, místo toho o něm hovoří jako o „festivalu shromažďování (hag ha'asaf) na konci roku, kdy se shromažďují výsledky práce z pole,“ Ty naznačují **zemědělský původ**. Stánek může pocházet z úkrytů, které byly postaveny na polích těmi, kteří se podíleli na procesu sklizně. Nakonec Lev. 23:40 hovoří o braní různých větví (a ovoce), to je také charakteristické pro staré zemědělské slavnosti, které často zahrnovaly procesí s větvemi.
- Ex 23:16 „Budeš zachovávat též slavnost žně, prvních snopků z výtěžku toho, co jsi zasel na poli, a **slavnost sklizně plodin na konci roku, kdy sklízíš z pole výsledek své práce** Ex 34:22 Budeš slavít slavnost týdnů, prvních snopků pšeničné žně, a **slavnost sklizně na přelomu roku.**“
- Lv 23, 34–36 „Mluv k Izraelcům: **Od patnáctého dne téhož sedmého měsíce budou po sedm dní Hospodinovy slavnosti stánků**. Prvního dne bude bohoslužebné shromáždění; nebudete konat žádnou všední práci. **Po sedm dní budete přinášet Hospodinu ohnivou oběť, osmého dne budete mít bohoslužebné shromáždění a přinesete ohnivou oběť Hospodinu**. To je slavnostní shromáždění, nebudete konat žádnou všední práci.“
- Dt 16:13 „**Slavnost stánků budeš slavít po sedm dní**, až shromáždíš úrodu ze svého humna a lisu.“
- Dt 16:15 „**Sedm dní budeš slavít slavnost Hospodina, svého Boha, na místě, které Hospodin vyvolí**. Vždyť Hospodin, tvůj Bůh, ti požehná na veškeré tvé úrodě a při všem, co budeš dělat. Oddej se proto radosti.“
- Nu 29:12 „**Patnáctého dne sedmého měsíce budete mít bohoslužebné shromáždění**. Nebudete vykonávat žádnou všední práci, ale po sedm dní budete slavít slavnost Hospodinu.“
- Lv 23:39-44 „Nuže, **patnáctého dne sedmého měsíce, když sklídíte zemskou úrodu, budete po sedm dnů slavít slavnost Hospodinovu**. Prvního dne bude slavnost odpočínutí i osmého dne bude slavnost odpočínutí. **Prvého dne si vezmete plody ušlechtilých stromů, palmové ratolesti, větve myrtoových keřů a potočních topolů** a sedm dní se budete radovat před Hospodinem, svým Bohem. Tuto slavnost budete Hospodinu slavít **po sedm dní v roce**. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení. Budete ji slavít v sedmém měsíci. Sedm dní budete bydlet ve stáncích; **všichni domorodci v Izraeli budou bydlet ve stáncích, aby všechna vaše pokolení věděla, že jsem přechovával Izraelce ve stáncích**, když jsem je vyvedl z egyptské země. Já jsem Hospodin, váš Bůh.“
- Četba Kazatele
- <https://www.youtube.com/watch?v=5wcG5v2BFQU>

- Název se v Tóře se neobjevuje
- Zichron tru'a ((זִכְרוֹן תְּרוּעָה) – (upamatování troubením): Jom tru'a (יוֹם תְּרוּעָה) (–Den troubení), protože v tento den zazní zvuk šofarového rohu. Zvuk trubky má volat věřící k duchovnímu probuzení a pokání.
- počátek zemědělského roku, připomíná stvoření světa a připomíná Boží soud
- Lv 23:24 „Mluv k Izraelcům: Prvního dne sedmého měsíce budete mít slavnost odpočinutí **s pamětným vytrubováním** a bohoslužebným shromážděním. Nebudete vykonávat žádnou všední práci, ale přinesete Hospodinu ohnivou oběť.“
- Nu 29:1-6 „**Sedmého měsíce, prvního dne toho měsíce**, budete mít bohoslužebné shromáždění. Nebudete vykonávat žádnou všední práci. Bude to pro vás **den troubení**. Připravíte jako oběť zápalnou v libou vůni pro Hospodina jednoho mladého býčka, jednoho berana, sedm ročních beránků bez vady a jako příslušnou oběť přidavnou bílou mouku zadělanou olejem, tři desetiny na býčka, dvě desetiny na berana a jednu desetinu na každého beránka z těch sedmi. Dále jednoho kozla jako oběť za hřích k vykonání smířčích obřadů za sebe. To kromě novolunní oběti zápalné a příslušné oběti přidavné i každodenní oběti zápalné a příslušné oběti přidavné i úliteb, jak jsou určeny. To bude ohnivá oběť v libou vůni pro Hospodina.“
- „Gemara se vrací a diskutuje o Soudném dnu. Rabín Kruspedai řekl, že rabín Yohanan řekl: O Roš Hašana jsou **otevřeny tři knihy před Svatým, Blahoslaveným: Jedna pro zcela zlé lidi, jedna pro zcela spravedlivé lidi a jedna pro lidi, jejichž dobré i špatné skutky jsou stejně vyvážené . Zcela spravedliví lidé jsou okamžitě zapsáni a zapečetěni na celý život; zcela zlí lidé jsou okamžitě sepsáni a zapečetěni k smrti; a prostřední jsou ponecháni s rozsudkem pozastaveným od Roš Hašany do Yom Kippur**, jejich osud zůstane nerozhodný. Pokud si zaslouží, prostřednictvím dobrých skutků a mitzvot, které během tohoto období vykonají, jsou zapsáni na celý život; pokud si tak nezaslouží, jsou zapsáni k smrti.“ Rosh Hashanah 16b:12
- Tašlich: „Kdo je Bůh jako ty, který snímá nepravost, promíjí nevěrnost pozůstatku svého dědictví! Nesetrvává ve svém hněvu, neboť si oblíbil milosrdenství. Opět se nad námi slituje, rozšlape naše nepravosti. Do mořských hlubin vhodíš všechny jejich hříchy, prokážeš věrnost Jákobovi, milosrdenství Abrahamovi, jak jsi za dnů pradávných přísahal našim otcům.“ Micheáš 7:18-20
- <https://www.youtube.com/watch?v=1AuMXq5sHDw>

Roš ha-šana

Novoroční chala

Kaparot

Tašlich

Jom Kipur

- Pokání u Zdi nářků

- Připadá na desátý den v měsíci Tišri Jom Kipur končí období "10 dnů pokání" (Jamim Noraim), začínající na Roš hašana
- Je to jediný půst odvozený přímo z Tóry. Má se konat desátý den sedmého měsíce a je spjat s půstem, tešuva - pokání, modlitba Viduj - vyznání hříchů
- Chrámové obřady praktikované v den smíření v době Druhého chrámu se mohly vyvinout z dřívějšího obřadu očištění chrámu, který poté po babylonském exilu obdržel podobu popsanou v Bibli a stal se dnem smíření, který se každoročně slaví desátý den sedmého měsíce. Náznaky toho, že svátek vznikl až v postexilickém období, je absence v seznamech svátků ve 2. a 5. knize Mojžíšově a v knihách Ezdráš a Nehemjáš (Ex 23.14, Ex 34.18-23, Dtn 16,1-17, Neh 8-9), označení Arona jako velekněze, které je post-exilové, stejně jako dress code velekněze, který oblékal „plátěné kalhoty“ (Lev 16,2-4). Kalhoty byly perským vynálezem, který se k Izraelitům dostal v 6. stoletím před naším letopočtem.
- Lv 23:26-32 „Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: „Desátého dne téhož sedmého měsíce bude den smíření. Budete mít bohoslužebné shromáždění; **budete se pokořovat** a přinesete ohnivou oběť Hospodinu. Toho dne nebudete konat žádnou práci. **Je to den smíření**, kdy se za vás budou konat smířcí obřady před Hospodinem, vaším Bohem. Kdo se toho dne nebude pokořovat, bude vyobcován ze svého lidu. **Kdyby někdo konal toho dne nějakou práci, vyhubím ho ze společenství jeho lidu.** Nebudete vykonávat žádnou práci! To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení ve všech vašich sídlištích. Bude to pro vás den odpočinku, slavnost odpočinutí; **budete se pokořovat od večera devátého dne toho měsíce, od jednoho večera do druhého budete zachovávat svůj den odpočinku.**“
- Lv 16:29 „To bude pro vás provždy platné nařízení. **Desátého dne sedmého měsíce se budete pokořovat** a nebudete vykonávat žádnou práci, ani domorodec ani ten, kdo mezi vámi přebývá jako host. Leviticus 16:30 **V tento den za vás vykoná (velekněz) smířcí obřady a očistí vás ode všech vašich hříchů.** Budete před Hospodinem čisti.“
- Lv 25:9 „Desátého dne sedmého měsíce dáš ryčně troubit na polnici; **v den smíření budete troubit na polnici v celé vaší zemi.**“
- Nu 29:7-11 „Desátého dne toho sedmého měsíce budete mít bohoslužebné shromáždění a budete se pokořovat. Nebudete vykonávat žádnou práci. **Přinesete jako oběť zápalnou pro Hospodina** v libou vůni jednoho mladého býčka, jednoho berana a sedm ročních beránků; budou bez vady. Též jako příslušnou oběť přidavnou bílou mouku zadělanou olejem, tři desetiny na býčka, dvě desetiny na každého berana a po desetinu na každého beránka z těch sedmi. Dále jednoho kozla jako oběť za hřích, kromě smířcí oběti za hřích a každodenní oběti zápalné a příslušné oběti přidavné i úliteb.“
- „Yom Kippur odčiní pokání pro ty, kdo činí pokání, a neodčiní ty, kteří nečiní pokání “ Yoma 85b
- „Na Yom HaKippurim je zakázáno jíst, pít, mýt se, pomazat se olejem, obout si sandály nebo mít pohlavní styk.“ Yoma 8:1
- „Den smíření osvobozuje od hříchů proti Bohu, ale od hříchů proti bližnímu až poté, co je zraněná osoba požádána o odpuštění.“Yoma 8, 9
- „Rabín Jehuda HaNasi říká, že Jom kipur usmíříš všechny hřích, které Tóra uvádí, bez ohledu na to, jestli jsi činil pokání nebo ne. Pouze v případech odmítání Božího jha, úmyslně špatného výkladu Tóry nebo popírání smlouvy s naším otcem Abrahamem (obřízky) závisí jom-kipurové smíření na tom, zda činíš pokání nebo ne.“ Yoma 85b
- <https://www.youtube.com/watch?v=4oqBzg8wCUg>

Purim 14. adar

<https://www.youtube.com/watch?v=6mmZDYogjCk>

<p>מתנות לאביונים</p> <p>gifts for others</p>	<p>סעודה</p> <p>festive meal</p>	<p>מסכות</p> <p>masks</p>	<p>אזני הקון</p> <p>hamantaschen</p>
<p>רעשן</p> <p>grogger</p>	<p>אסתר</p> <p>Queen Esther</p>	<p>אחשורוש</p> <p>King Achashverosh</p>	<p>מרדכי</p> <p>Mordechai</p>
<p>מגילת אסתר</p> <p>Megillat Esther</p>	<p>ושתי</p> <p>Vashti</p>	<p>משלוח מנות</p> <p>mishloach manot</p>	<p>המן</p> <p>Haman</p>

Ester; Ester 3, 8 „Tu řekl Haman králi Achašveróšovi: „Je tu jakýsi lid, roztroušený a oddělený mezi národy po všech krajinách tvého království. Jejich zákony jsou odchylné od zákonů všech národů a zákony královskými se neřídí. Král z toho nemá žádný prospěch, když je trpí.“ – Ester 10:3 „Neboť žid Mordokaj byl první po králi Achašveróšovi“ (asi Xerxés 485 - 465). **V synagoze se čte svitek Ester. Poprvé zde použito slovo Žid. Ester prý zabránila pogromu.**

Purimové
pečivo
Hamanovy uši

Chanuka

- Povstání Makabejských (167–161 př. n. l.), 25. dne měsíce Kislev roku 164 př. n. l. byl očištěn druhý Chrám
- „Pak vzali neotesané kameny podle Zákona a postavili nový zápalný oltář podle dřívějšího. Znovu zbudovali svatyni i vnitřní zařízení a vysvětili nádvoří, zhotovili nové posvátné nádoby a do svatyně vnesli svícen, kadidlový oltář a stůl. Na oltáři zapálili kadidlo a zažehli světla na svícnu. Dvacátého pátého dne devátého měsíce roku čtyřicátého osmého vstali časně ráno a na novém oltáři přinesli oběť podle Zákona. Bylo to právě ve výroční den, kdy svatyni znesvětili pohané... Osm dní slavili posvěcení oltáře...Juda, jeho bratři a celé shromáždění Izraele se usnesli, že každoročně od dvacátého pátého dne měsíce kislev budou osmidenním veselím a díkůvzdáním slavit posvěcení oltáře.“ 1. kniha Makabejská 5
- „Gemara se ptá: Co je Chanuka a proč se na Chanuku rozsvěcují světla? Gemara odpovídá: Mudrci učí v Megillat Ta’anit: V dvacátém pátém Kislevu je dní Chanuky osm. Jeden nemusí velebit a nemusí se na ně postit. Jaký je důvod? Když Řekové vstoupili do Svatyně, pošpinili všechny oleje, které byly ve Svatyni, dotykem. A když je Hasmonejci přemohli a zvítězili nad nimi, prohledali Chrám a našli jen jednu nádobu s olejem, která měla pečeť velekněze, nerušenou Řeky. A bylo tam dost oleje na to, aby zapálil svícen jen jeden den. Stal se však zázrak a osm dní z něj zapálili svícen.“ Šabbat 21b
- „Beit Šammaj říká: První den jeden rozsvěcuje osm světél a od té doby postupně snižuje počet světél, dokud poslední den Chanuky nerozsvítí ani jedno světlo. A beit Hillel říká: První den jeden rozsvítí jedno světlo a odtamtud postupně zvyšuje počet světél, dokud poslední den nerozsvítí osm světél.“ Yoma 85b